

Sobre la revista 'Cuadernos para el Diálogo'

Josep Maria Huertas

Per què tenia antecedents

Alguna vegada un ha de fer el cor fort i deixar de banda els escrúpols del personalisme. L'aparició d'una tesi doctoral transformada en llibre, *Cuadernos para el Diálogo (1963-1976)*, que porta per subtítol *Una historia cultural del segundo franquismo*, de la qual és autor el jove historiador Javier Muñoz Soro i que ha editat Marcial Pons, m'ha permès saber per què jo tenia uns antecedents penals que desconeixia i que van ressonar a la sala del Govern Militar en el meu consell de guerra de finals d'agost del 1975.

La veu monòtona de qui llegia els meus antecedents, més aviat migrats, va deixar ben clar que havia participat en un extraordinari de la revista *Cuadernos para el Diálogo* del 1973, dedicat monogràficament als problemes de la classe obrera amb un llarg dossier, escrit amb la meua amiga i companya de professió Maria Favà, que es titulava *Conflictos que han dejado huella*. Vaig quedar-me de pasta de moniato, perquè no recordava que hi hagués hagut cap problema en el moment de la seva aparició. Muñoz Soro, en el seu interessant i molt documentat treball, m'ha revelat, trenta-un anys després, que estava en un gran error, fruit de la ignorància que sovint acompanyava la vida durant la dictadura.

L'autor de la tesi explica que el març del 1973, un mes després de veure la llum aquest primer dels quatre extraordinaris dedicats per *Cuadernos* als problemes dels treballadors, Ricardo de la Cierva, aleshores director de l'Editora Nacional, va trametre una carta al ministre d'Informació i Turisme, Alfredo Sánchez Bella, per mostrar-li la preocupació per la publicació: "Todo el número me parece peligrosísimo", escrivia convençut, per assenyalar que "si este artículo (un del fa

Huertas i Favà van escriure junts un dossier 'perillós'. FRANCESC MELCION / RUTH MARIGOT

poc desaparegut Simón Sánchez Montero) puede pasar impunemente, ello equivale, sin duda, a que en las alturas del poder se está preparando el camino para una posible legalización del comunismo en España".

Com que a *las alturas del poder* seguia Francisco Franco, cal afirmar que els temors del senyor De la Cierva eren del tot forassenyats. Sánchez Bella estava preocupat perquè els ministeris de Governació i de l'Exèrcit mostraven també la seva preocupació per aquests extraordinaris que promovia la revista de Joaquín Ruiz Giménez. Va defensar-se dient que el fiscal no havia trobat motiu per segrestar la revista. El ministre proposava "una acció genèrica i coordinada" per evitar que l'activitat considerada *subversiva* tingués el seu reflex informatiu a la premsa. Creia que amb l'aplicació de la llei de premsa no es conjurava prou el perill.

Tot aquest embolic intern, del qual els autors del treball, Maria Favà i jo, no ens vam assabentar al seu moment, va servir, en el meu cas, per fabricar uns antecedents que subratllaven la meua perillositat el dia del meu consell de guerra. No cal dir com he quedat de sobtat quan he llegit aquest aspecte concret de la llarga història d'una revista primer mensual (1963-1976) i després setmanal (1976-1978), de la qual vaig ser un dels corresponents.

Muñoz Soro ha dut a terme un treball exhaustiu, especialment en l'anàlisi política i ideològica de la revista, nascuda amb l'intent de fer canviar el règim franquista des de dins i que va acabar clarament com a punta de llança de l'oposició, juntament amb altres publicacions, com ara *Destino*, *Triunfo*, *Oriolama*, *Canigó*...

Explica com el director de la revista mensual, Félix Santos, planificava amb l'empresa el que seria un

any normal: "Nosotros calculábamos que un secuestro nos podía llegar a costar hasta un millón de pesetas, de manera que teníamos ya encajado al hacer los presupuestos un secuestro anual, y entonces dosificábamos, y los mayores atrevimientos críticos los dirigíamos a temas en los que callarse no hubiera sido ético". (Per a aquells més joves que no recordin què eren els segrestaments en matèria de premsa, cal dir que, quan una cosa no agradava al ministeri d'Informació i Turisme, que exercia la censura, la feia segrestar. També podia optar per multar la revista, a més a més, i, si les coses anaven pitjor, podia processar l'autor de l'escrit incriminat o el director.)

Crida l'atenció la referència ètica de Félix Santos, matèria que l'autor del llibre també ha estudiat a fons. La personalitat de la gent que feia *Cuadernos para el Diálogo*, amb el seu inspirador al capdavant, l'exministre Joaquín Ruiz Giménez, no s'entendria d'una altra manera. Va ser la concepció ètica de la vida la que els duria a militar, políticament o no, en l'antifranquisme.

L'atenció especial al que avui anomenem *nacionalitats* (Catalunya, Galícia, País Basc) va fer de *Cuadernos* una tribuna especialment valorada, ja que de passada contribuïa a un millor coeixement entre els que, des d'òptiques diferents, volíem la democràcia.

Si el text de l'autor és francament estimulant, el breu pròleg d'Elías Díaz, un col·laborador de *Cuadernos* de primera hora, està a la seva altura, especialment quan es deixa dur per l'emoció i afirma: "Cuando nosotros los vivimos, esos tiempos (els franquistes) no eran historia. Eran sólo un presente, humillante i indigno". I un informe sobre conflictes obrers podia esdevenir part dels antecedents d'un periodista processat.

Recuperats

Oriol Izquierdo

Descobrir les Amèriques

El 14 de desembre farà quatre dècades que moria a París Rafael Tasis i Marca, als 60 anys, deixant una considerable obra com a escriptor, polític i activista cultural. El març del 1967, l'editor d'*Amèrica del Nord*, avui, encapçalava la publicació d'aquesta obra amb una nota breu i carregada de sentiment sobre el que qualifica d'"esperit infatigable i generós, sempre al servei de Catalunya", mort "en plena maduresa i en ple rendiment".

El llibre du per portic una breu presentació de Tasis escrita amb gust, sobrietat i modèstia: "Ja sé com és d'absurd i pretensions voler descobrir les Amèriques, cap a cinc segles després d'haver-les trobades ja Cristòfor Colom", comença. I tanmateix, diu, "cedeixo a aquesta temptació. Jo també descobriré [...] les meves fabuloses Amèriques. Però em cenyiré [...] al que he vist i sentit". Segueix un diari de viatge de poc més de tres setmanes. Entre el 8 de juny i el 3 de juliol Tasis va anar de París a Nova York, a Washington i a Mèxic. Trobem en aquestes notes una crònica del congrés del PEN a Nova York, capitalitzat en part pel discurs d'A. Miller, que el du a reflexionar sobre el compromís de l'escriptor. També hi ressona la vida a l'exili, a través del contacte amb alguns catalans de Mèxic, com Agustí Bartra. O la fascinació pels indígenes i el seu déu Quetzalcoatl.

Dèiem que el 4 de desembre farà quaranta anys de la mort de Rafael Tasis. Si feu els comptes veureu que aquest 2006 de tantes efemèrides s'escaurà també el centenari del seu naixement. Si hi insistiu, pot ser que encara trobeu alguna de les novel·les policiaques o qui sap si un dels volums de divulgació d'episodis històrics que es van reeditar als anys 80 i 90. No tenim notícia, en canvi, que ningú s'hagi decidit a recuperar-ne les brillants peces de memorialisme, com aquest dietari nord-americà.

Amèrica del Nord, avui Rafael Tasis i Marca

Proa. Barcelona, 1967